

ЧАРЫС АЙЫНЫҢ 14-чї КҮНІНДЕ -

ХУДАЙ ТӨРӨТКЕН ХАС-ХАЧАНҒА ЖАРНА ХЫСТЫҢ ЧААБЫНДЫЗЫ

Пу илбек күннї, Худай Ічезін улуғлап, Ағаа чаксы алынып паза Аны сабланландырып, үлүкүннїрін Сынсабланыстығ Тигір турғыс салған.

Константинопольдағы сынсабланыстығ христостығларға Христос Төрөөнінен V-чї чүс чыллар пасталчатхан тустарда Худай Ічезі хайхастығ полыс пирген.

910 чылда, император Лев Премудрый устапчатхан туста грек чонына сидік полған: ыырчылар улуғ күснен чаа тири чох Грецияның кін-саарына чаанаң кірібіскеннер, іди аны санай инзер саларына хорығыс полыбысхан. Пір чирден дее полызығ чохтанар саарның чуртагчылары Влахернадағы Худай туразында чыылыс парғаннар, хайда Худай Ічезінін көгенее полған, анда олар Хан Худайға паза Худай Ічезіне алданғаннар. Худайның туразында ікі Худай кізізі полған: ап-арығ Андрей паза аның үгрєнчїзі Елифаній. Кинетін ап-арығ Андрейге Худайдаң пирілген сїліг паза хайхастығ көспек көрінген. Ол илбек Худай туразының хаалхалары үстүнде Тигірнїң паза Чирнїң Хан-Ипчїзін көп ангеллернең паза Худайның ап-арығ кізілерінен хада көр салған, Хайзы Позының холларында пызыннатчатхан Чаабындызын тудын салып, Позының Оолғына паза Хан Худайына тиксі амырның үчүн, паза саарны арачылап халарынанар, сурынып, алданған. Ол хайхасты көрчеткен ап-арығ Андрей, Худай көртїсчєткензер көзїдїп, чоохтанған: «Көрчезїң ме, харындас, Тигірдегі Хан-Ипчїні, Хай-

зы кізілернїн үчүн, Позының Хан Худайына паза Оолғына пазырынчатханын!» үгрєнчїзі нандырган: «Көрчєм, ада, паза уғаа тың хорыхчам».

Ол хайхастығ көспектеңер сах андох ханға паза патриархха искірїлген: ол тїлаас Худай туразына тиксі тарап парған, анда, прайзы өрїніп, Худай Ічезїнін полызиина ізенген. Сах андох Хан Худайға паза Аның Иң Ап-арығ Ічезїне Худай туразында паза пасха даа орыннарда чаксы сағыстығ алданыстар ызылғаннар. Ыырчылар пазагы күнде андартын тискеннер, іди грек чоны, Худай Ічезїнін полысханынан, чїніп алған. Мына, хайдаг хайхастығ

алнына турысты Ап-арығ Тигїриб пўүн үлүкүннепче. Іди прай христостығлар Худай Ічезїнін чонның үчүн пу ла илбек алнына турысты үлүкүннебинчєлєр, че прай чирде, ноо даа туста Аның табырах полысчатханына киртїніп, Ағаа ізенїп паза улуғлап, Ағаа алданчалар.

Нинче Аның хынызы паза чүректєн сыхчатхан хайраллазы кізі төлїне, өбнїнде христостығларға пирїл парған, хайзын прай христостығ тустар кирєчїлєпчєлєр.

Тигїриб тархыны, Аның чазыхха пастырчатхан кізі төлїнїң алнына турчатханын, пїске көп хати хайраллазын пирчєткенїн кирєчїлєпчє. Худай Ічезїнїң кізі төлїнїң алнына турчатханын уғаа көп көзїдїмнерден алып, чоохтирга чарир. Нинче хати Царьград, грек императорлары устапчатхан тустарда, Аның полысханынан, арачылан халған...

Худай Ічезїнїң паалачаа чох чаксы кирєктерї Орыс Чирїне дєе нинче хати пирїл парған: пастап Христосха киртїнїсті, өбнїнде ап-арығ Софияның адынан Худай туразын Киевте турғысчатханда, аның соонда, татар-монголлар Орыс Чирїн пазынчатхан тустарда паза оларның пазїнаң поэзып алған тустардаң сығара пу күннерге читїре, санап таа тоос полбассын.

Худай Ічезї түскєн орыннарда Аның хайхасчайачаң паза хайраллас пирчєткен иконалары аймах-пасха адал парғаннар, іди олар чардыхти ла пїстїң Чирїбіске чаксы кирєктернї пиргенїн кирєчїлєпчєлєр, че Аның чаксынаң полысханы тигїр-

дегі чылтыстар паза талай хазындағы хумнар чїли көптер - оларның саны чоғыл.

Сабландыр, Россия, - сабландыр полған на Христосха киртїнчєткен, сїннїң алныңа турчан Тигїрдегі Худай Ічезїн, Аның тохтаабин пирїлчєткен Іче хайраллазы үчүн, хайзын Ол сїннїң Чир-сууна паза сағаа пирчє. Аның чөрїнгєнїнен амгы тусха читїре пїстїн Чир-суубыс пўдүн, күстїг паза саблығ турча. Чалтанмин чоохтирга чарир, сынап Россия чоны позының Сынсабланыстығ Тигїрибіне сыннаң пирїн салчаң полза, андада Аның чаксы күннерї чылдан чылға көптєл турарчых, Аның амыр хониның хыри-пазы чох поларчых, хайди Ап-арығ Пїчїкте пазылча: «Аның амырының хыри-пазы чоғыл» (Исайи 9, 7).

Андаг Алныбысха Турчаабыс парда, кемнен пїс хорығарбыс, Хайзының хынызының паза күзїнїң хыри-пазы чоғыл? Че пїстїң чазыхтарыбыс, чабал хынысха тартылчатханыбыс, киртїнїзі чох полчатханыбыс, ах сағыстығ полбинчатханыбыс пїсті удаа Аның ап-арығ Чаабындызына турыстыра нимєс ит салча, іди пїс, күзїбісті чїдїр салып, чабал хынысха тартылчатханыбыс паза сын полбинчатханыбыс үчүн, чазыпчабыс. Іди Ол тиксі ап-арығ паза сын Позынаң пїсті, Худай чозағын сайбапчатханнарны Позының Чаабындызынаң чаап таа полбас, че, кем сыннаң чазыхтығ полчатханын пїлїніп, ахтанып, алданчатса, паза чир үстүнде ах сағыстығ чуртапчатса, оларны Позының Чаабындызынаң чаап, хайди дєе арачылап халарчых.

Сынап пїс Худай Ічезїнїң паза Тигїрдегі Хан-Ипчїнїң ап-арығ полчатханын пїлген ползабыс, андада чазых идєрге хайди хорығып, хайралланарчыхпыс. Пїлген ползар, хайди Ол хайдаг ла полза чазых итчєткеннернї көр салып, уғаа тың тарыхча! Хайди пїс уғаа көп чаксы кирєктернї идєрге күстєнерчїкпїс! Амды ап-арығ Дионисий Арєпагит илчїнїң үгрєнчїзі, Худай Ічезїнїң ап-арығ паза худайлығ чаксы чызын таратчатханын, хоостап, чоохтапчатханын көр көрєрбїс, хайзы Худай Ічезїн Иєрусалимде, Христосты алын салған соонда, позының харахтарынаң көр салған: «Хачан мин Худай омалығ, Иң чарых Хыстың алнында турыбысхам, мин істі-тастымнаң чарыбысхам, миннїң істїмде анча илбек паза сїннї чох Худай чарии полыбысхан, - миннїң чазып парған худым паза идї-сөөгїм ол илбек паза көп аймах-пасха чаксы чыстығ хайхасты паза сабланысты сыдап таа полбыныбысхан. Миннїң чүрєем паза худым Аның чаксы күстї пир-

чєткенїнен паза сабланызынаң майых таа парған. Кїзі сағызы андаг сабланыснаң паза аарласнан артых нимєнї пїл тєе полбас, хайзын мин, турыстыра нимєс, пїл салғам. Прай нимєнен пөзїк талаанны мин анда пїлїп алғам. Іди хайдаг ап-арығ паза сабланыстығ полған Худай Ічезї чирде чуртапчатханда даа, хачан Ол Тигїрзер көскєлєк тєе полғанда!»

Аның сїннї чох ап-арығ полчатханын пїлєргє күстєнїп, поэзыбыс таа арығ чуртирга кирєкпїс, хайзын пїстїң Хан Худайыбыс кирєктєпчє: ап-арығ полынар, хайди Мин ап-арығзым, Хайзы сїрєрнїң Хан Худайынар (Лєв. 19, 12).

Нимє тиирге тїдїнерзїң Худайның алнында, Аның Иң Ап-арығ Ічезїнїң алнында? Сынап Моисєйннїң сыйии Худайның алнында илбек, ап-арығ ухаанчылар Самуилннїң паза Илияның алай ба Наа Чахығдагы Худай кізілерїннї: Алнындапарчатхан Иоанның, илчїлєрннї, чобагчыларның, ап-арығчы Николайның Худайның алнында тїдїнгєннерїнен тїңнєзє, Худай Ічезїннїң тїдїнїзі Худайның алнында оларнынаң тїңнєчєє чох улуғ полча. Позының Оолғының паза Хан Худайының алнында турып, Тигїрде паза Чирде Хан-Ипчї полып, Ол сыбыра христостығларның алнын аларға чөрїнчє, паза Аның чөрїнгєнї пїр дєе тик полбинча...

Сыбыра Худайның алнында, сын полып, чазыхтарыбыс үчүн, тирєн алданып паза ізенїп, Худай Ічезї пїстїң үчүн чөрїнзїн тїп, Аннаң сурынаанаң. Аның күстїг үлгүлїг полчатханын тиксі алза, Ол Тигїрннїң паза Чирннїң Чайаачызынын Ічезї полчаадып, прай нимєннї толдыр полар, Аның үлгүзїнннн хыри-пазы чоғыл, іди Ол прай Худай күзїнен тол парған. Аның ин хыйғазы илбек полчатханынаң паза кізі худын чаксы пїлчєткенїненєр сым поларға чарабас. Іди Ол прай Худай күзїнен сыбыра, хубулып, хас-хачанға Күнннн сыны - Христос Худайға, Хайзы кізілєр чүрєктерї чазыдын чаксы пїлчє, - ідөк Ол прайзынын чүрєктерї хайдаг полчатханын чаксы пїлчє. Аның ин не хыйға полчатханы, хайзы Худайның ин хыйғазынаң өтїре чарыпча, прай нимєннн Позынын хучаана алып, ин хыйға ондайнаң арачылап халарынын өзеннн көрчє. Іди прайзыбыс арығ чүрєктїг Худайдаң Тигїрдегі мөгє чуртасты алып алар үчүн, Иң Ап-арығ Хыстын, Худай Төрєткенннн Чаабындызынаң чаптырып аларға чүгүрє-паза килєргє кирєкпїс.

Худайғасын Иоанн
Кронштадтский.

ЕПАРХИЯНЫҢ ЧУРТАЗЫНДАҒЫ КИРКІТӨРНІҢ ПАЗА

АРКАЛАЙНЫҢ ХУДАЙҒА ТОҒАДЫ СЫЛҒАН ТОҒЫНЫСТАРЫНЫҢ ИЗЕРІЗІ

Үртүн айының 8-ші күнінде, Харатастың тархынның Музейінде иконаларның, тигіріблг нме-нооларның паза сомнарның көзиди, хайзы Богородице-Рождественской Худай туразының 30-шы чылы толчатханына чарыдылған, үлүкүннig азыл парған.

Пу үлүкүннig хайыныста саарның пазы В.В.Белогов, культура тоғынчылары, хутхадарчылары, Худай туразына полысчатханнар араласханнар.

Чыылыс парғаннарзар Худай туразының пастағчызы иеромонах Палладий (Винников) алғыстастыг сөзінен айланған.

Үртүн айының 14-ші күнінде, Тигіріблг Наа чыл пасталчатхан күнде, паза Худайғасын Симеон Столпникті хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Үртүн айының 17-ші күнінде, Худай Іезінің «Неопалимая Купина» иконазын үлүкүннечен күнде, паза ап-арыгчобағчы Вавилні, Илбек Антиохияның епискобын паза ап-арыг Худайны көрген ухаанчы Моисейні паза ап-арыгчы Иоасафты, Белгородсктын епискобын хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Пу күнде, соборның хос пөлии поэның пайзаңстоллыг үлүкүнн таныхтапча, хайзы Худай Іезінің «Неопалимая Купина» иконазына, чарыдылып, ап-арыглал парған.

Үртүн айының 17-ші күні, иирде, Худайғасын Захарияны паза Елисаветаны, ап-арыг Алнындапарчатхан Иоанның ада-іезін паза ап-арыг чахсыкиртіністіг Петр пигні паза пиг-ипчі Февронияны, Муромдағы хайхасчайачаннарны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Үртүн айының 18-ші күнінде, Худайғасын Захарияны паза Елисаветаны, ап-арыг Алнындапарчатхан Иоанның ада-іезін паза ап-арыг чахсыкиртіністіг Петр пигні паза пиг-ипчі Февронияны, Муромдағы хайхасчайачаннарны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Үртүн айының 19-шы күнінде, ап-арыг Архистратиг Михаилнің Хонехте (Колосста) хайхас чайаанын сағысха кирчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан аркалайның резиденциясындағы Худайғасын Сергей Радонежскийнің адынан туралыг Худай туразында Худайға тоғынысты толдыр салған.

Үртүн айының 20-ші күні, иирде, Иң Ап-арыг Худайтөреткен Хас-хачанға Мария Хыстың Төреенін үлүкүннечен күннің таңдади, Спасо-Преображенской кафедралыг соборда Хараағы Худайға тоғыныс толдырыл парған.

Хараағы Худай тоғынысты толдырынан Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан устаан. Обнхутхадарчызына Хараағы Худайға тоғынысты толдырында полысханнар: улуғ абыстар Олег Попов, Иоанн Комаров паза Андрей Спирин абыс.

Үртүн айының 21-ші күнінде, Иң Ап-арыг Худайтөреткен Хас-хачанға Мария Хыстың Төреенін үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан үлүкүннig Худайға тоғынысты Харатастағы Иң Ап-арыг Худайтөреткен Хас-хачанға Мария Хыстың Төрееніне чарыдылған Худай туразында толдыр салған. Пу чылда Худай туразы ап-арыглал парғаннаң 30-шы чылын таныхтаан. Худайға тоғынарға Обнхутхадарчызына полысханнар: Худай туразының пастағчызы иеромонах Палладий (Винников), улуғ абыстар Иоанн Будзар, Иоанн Комаров паза абыс Василий Аргудаев.

Үртүн айының 24-ші күнінде, Худайғасын Феодора Александрийскаяны, Худайғасын Сергейні паза Германны, Валаамдағы хайхасчайачаннарны паза Худайғасын Силуан Афонскийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Үртүн айының 24-ші күні, иирде, Иң Ап-арыг Худайтөреткеннің Төреені үлүкүннig Үдесчен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, Градо-Абаканской Худай туразының абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Үртүн айының 25-ші күнінде, Иң Ап-арыг Худайтөреткеннің Төреені үлүкүннig Үдесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты епархия туразындағы Он ікі илчінің адынан Худай туразында толдыр салған.

Үртүн айының 26-шы күнінде, Иерусалимдегі Воскресения Христова Худай Туразын Наачылаанын үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты епархия туразындағы Он ікі илчінің адынан Худай туразында толдыр салған.

Үртүн айының 26-шы күні, иирде, Хан Худайның Тірігнчайапчатхан Аарлыг Кірөзін Көдіргені үлүкүннig

таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Тірігнчайапчатхан Ағасты Көдіргенні, Илбек сөснең сабландырып, хайзын хан-ипчі Елена таап алғанын хумартхылап, Обнхутхадарчызы, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Кірөсті Көдірчен орынны Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған. Кірөсті Көдірчен орын кафедралыг соборларда ла толдырылча.

Елейнен танмали сүрткіледіп алған соонда, 150 киртіністіг кізі Хан Худайның Тірігнчайапчатхан Аарлыг Кірөзінің алнында, тізектерге түзіп, пазырынып алған соонда, Агаа чапыра полып алғаннар.

Үртүн айының 27-ші күнінде, Хан Худайның Тірігнчайапчатхан Аарлыг Кірөзін Көдіргені үлүкүнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, үлүкүннig Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Худайға тоғынчатхан туста Москва ап-арыгчызы Иннокентийнің адынан Сынсабланыстыг гимназияның үгретчилері паза үгретчилері Худайға алданып алғаннар.

Үртүн айының 28-ші күнінде, Кемеровтағы епархия устаанда хутхадарчыларының паза епархиялар тоғынчыларының Сибирь округтарынаң паза хазнаның пасха даа орыннарынан килген тоғынчыларының чыыли ирткен. Пу чыылыгда Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан араласхан.

Үртүн айының 29-шы күнінде, Москва ап-арыгчызы Иннокентийнің адынан Сынсабланыстыг гимназияның туразында республика школаларының «Иргіславян тілі - тірігн чахсы күстің хара суу» тіп конференция ирткен.

Үртүн айының 30-шы күнінде, ап-арыгчобағчыларны Вера, Надежда, Любовьты паза оларның іезін Софияны хумартхылачан күнде, Кемерово саарның Знаменской кафедралыг соборында, аркалайлар, хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты толдыр салғаннар.

Чарыс айының 1-ғы күні, иирде, ап-арыгчобағчыларны Трофимні,

Савватийні, Доримедонтты паза илбек пиг Игорь Черниговскийні хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, Градо-Абаканской Худай туразының абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 2-ші күнінде, ап-арыгчобағчыларны Трофимні, Савватийні, Доримедонтты паза илбек пиг Игорь Черниговскийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 4-ші күнінде, икона пасчан школа үгретчилер алчатханын искірче. Икона пазарға үгренерге 20-50 частыг христостыглар алылчалар, хайзылары Ағбанда, Харатаста паза чағын орыннарда чуртапчалар. Үгретіс дистанция ондайынча апарылар. Үгретіс епархияның икона пасчан мастерскойының устағчызы монахиня Екатерина (Соловьева) апарча.

Чарыс айының 5-ші күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан Боград аймаандағы Пушное аалда наа пүдірілчеткен Живоначалнай Троицаның Худай туразы купольның кірбстерін паза пазын ап-арыгчобағчылар орынны толдыр салған. Пу хайыныста хутхадарчылары, пүдірігчилер паза аал чуртағчылары араласханнар.

Чарыс айының 13-ші күні, иирде, Худайтөреткен Хас-хачанға Мария Хыстың Чаабындызын үлүкүннечен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 14-ші күнінде, Худайтөреткен Хас-хачанға Мария Хыстың Чаабындызын үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, үлүкүннig Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 15-ші күнінде, ап-арыгчобағчы Киприанны, чобағчы Иустинаны паза чобағчы Феоктисті хумартхылчан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 15-ші күні, иирде, ап-арыгчобағчы Дионисий Ареопатитті, улуғ абыс Рустикті паза Елевферий диаконны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

Чарыс айының 16-шы күнінде, ап-арыгчобағчы Дионисий Ареопатитті, улуғ абыс Рустикті паза Елевферий диаконны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарыг архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралыг соборында толдыр салған.

КІЧІГ ХЫРЛАС АЙЫНЫҢ 5-ЧІ КҮНІНДЕ -

ДИМИТРИЙНИҢ СУББОТАЗЫ

Чирдегі чуртастарын тоос салған ада-ічелернің, туған-чағыннарның, чаачыларның хуттарын сағыста тутчан Димитрийнің субботаза пар. Пу субботада Сын чирзер парыбысхан прай өбеке адаічелерні, хумартхылап, оларның хуттарын сағыста тударға хайди дее кирек полча.

Че Димитрийнің субботазазының пір өөн сағызы пар, - Куликов чазыдағы чаа, пістің киртінізібісті арачылап, чиңіснен тоозыл парғанда, ол чаалазында уғаа көп санның чаачылар чат халғаннар. Пүүн, прайзыбыстың киртінізібіс үчүн, сыбыра пу субботада чирдегі чуртастарын тоос салған прай өбеке ада-ічелернің, туған-чағыннарның паза, чаалазып, чуртастарын пир салған чаачыларның хуттарын сағыста тудып аларға Тигіриб хығырча.

Сынсабланыстыр Тигіриб чирдегі чуртастарын тоос салған кізілерні «ада-ічелер» тіп адапча, іди олар амды пістің амырда піснен хада ниместер, че «өбеке ада-ічелернің» сөөктерінде, ананар піске оларның хуттарын чахсы паза арың сағыстыр хумартхыларға кирек полча.

Суббота - андағ күн, хайзы амыр күнни таныхтапча, ананар пу күнде чирдегі чуртастарын тоос салған туған-чағыннарбыстанар хайди дее сағынарға кирекпіс, хайзылары өліглер тіріл парар күнни сахтапчалар. Че, ундубасха кирек, суббота - сынсабланыстыр тигіриблерде Худайға тоғынысты толдырчан күн - үлүкүннің күн полчатханын. Ананар прай чахсы сағыстыр христостығларға, Худайға тоғы-нып, Хан Худайнаң - Тигіридегі Оөн Чарғычынаң, чирдегі чуртастарын тоос салған кізілерібістің чазыхтарын позыт пирер үчүн, Ағаа алданыстарны ызып, сурынарға кирекпіс.

Анзына хоза, хайди дее чирдегі чуртастарын тоос салғаннарның хуттарын сағыста тутчан пічікті тигірибнің киоскынзар пир саларға, ідөк оларның хуттарын амырат салчан сівечіні турғыс саларға кирек. Ідөк сағыста тудыстыр ас-тамахты ағылып, ызых салчан столда сал саларға кирек полар.

Тигірибде, Худайға тоғынып алған соонда, сыырат-сөөктерзер парып, хомды үстүндегі кірөстіг хыраңасты арыглап салып, Хан Худайзар сурыныснаң айланып,

пу чирдең парыбысхан кізілерібістің чазыхтарын позыт пирзін тіп, сағыста тудыстыр алданысты хығырып аларға кирек.

Димитрийнің субботазазын илбек пиг Димитрий Донской турғыс салған. 1380 чылның үртүн айының 8-чі күнінде, Куликов чазызында, хазыр чаалазып, Мамайны утып алып, нандыра айланчатханда, Димитрий Иоаннович Троице-Сергиевской обительзер кил-парған. Худайғасын Сергей Радонежский, ол обительнің игумені Димитрий пигге киртініс чохтарнаң тоғыр чаалазарға парчатханда, поэның чахсы сөзін пирген, паза ол поэның ікі монағын - Александр Пересветті паза Андрей Ослябты аннаң хада ыырчынаң тоғыр чаалазарға ысхан. Ол ікі монах ікізінен чаада чат халғаннар, оларны Иргі Си-моновской монастырьдағы Иң Ап-арың Худайтөреткеннің Төрені Худай туразының ханаларының хыринда чыып салғаннар.

Куликов чазызында, кирті-

ніс үчүн, чаалазып, чат халған сынсабланыстыр чаачыларны Троицкой обительде, сағыста тудып, Худайға тоғынып алған соонда, прайзы хада-пірге азыранып алғаннар. Ол тустаң сығара андағ сағыста тудысты чыл сай толдырар кибір пик киріл парған.

Куликовтағы чазыдан 250 муң азыра чаачы ибінзер хазых айланмаан, хайзылары Чир-Сууның киртінізі үчүн, чааласханнар. Оларның сөбірелерінзер, чиңіс үчүн, өрініснен хада, - ачығ килген, іди пу күн чирдегі чуртастарын тоос салғаннарның хуттарын сағыста тутчан тилекейдегі күнге айлан парған.

УНДУБАНАР, ПУ ЧИРДЕҢ ПАРЫБЫСХАННАРЫ!

Христостыг кізі, чирдегі чуртазын тоос салза, аның худы Сын чирде чуртирына пір дее ікінчилерге чарабинча. Че аның Сын чирдегі чуртазы хайдағ полар, - анзы, хайди ол пу чирде чуртап салғанынаң палғалыстыр полар, - Худайға киртініп, Аның Чахығларын хыйыстырбин, чуртаанынаң полар.

Пістің Арачылағычыбыс Иисус Христос теен: «Мин тіріліс паза чуртас полчам; Мағаа киртінчеткен кізі, ол тее парза, тіріл парар; полған на чирде чуртапчатхан Мағаа киртінчетсе, хачан даа ол парбас» (Ин. 11. 25-26).

Иисус Христостың чахсыхабарлапчатхан өөн сағызы - чазыхтар ит салғаны үчүн, өлім пол парчатханы. Христос чазыхтың паза өлімнің үлгүзін иңзерібіскен. Иисус Христос тіпче: «Мин чуртапчам, паза сірер дее чуртирзар» (Ин. 14.19).

Пістің чирдегі чуртазыбыс тоозыл парған соонда, пістің оланайла чуртас полбас, Хан Худай пісті наа ит-сөөктіг идібізер, хайзы чирдегізінен хай-хай артых полар. Піс ит-сөөк чох хуттар пол парбасыс. Иисус Христосха киртінген кізілер Тіріл парған Христосха төбй пол парарлар (1 Кор. 15.35-49).

Ап-арығ Пічік піске чоохтапча, - чалахай тіріліс паза чабал тіріліс полар, ананар, кемнер-де - сабланысха тіріл парарлар, пасхалары, - хыйалны алыланарға (Дан. 12.2-3; Мф. 25.46; Откр. 20.11-15).

Кемнер, Худайға киртініп, чуртаанар, Иисус Христосха төбй ит-сөөктіг пол парарлар, - хубул парып, сабланыстыр ит-сөөктіг пол парып, олар Аннаң хада хас-хачанға чуртирлар. Че, кемнер чирде Ағаа киртініп, чуртап полбазалар хатығластыр паза иреелестіг орынзар кире сүрдір саларлар. Олімнің соонда - чуртас пар, че хайдағ ол полар - пу чирде хайди чуртап салғаныбыстың синінен ол синел парар.

Халғанчы чылларда піс тігі чирзер парып, айланған кізілернең пасха чуртас пар полчатханынаң киречі-лестерні піліп алғабыс. Оларның хай-піреелері тигірни көргеннер, хай-піреелері төбіркидегі

айна ханының чирінзер түс-пар килгеннер. Оларның хай-піреелері Иисус Христоснаң хада польп, пу чирзер хатап айланып аларға Аннаң сурынғаннар, анзын Ол чарат салған, че хай-пірее кізілер анда халарға сурынғаннар, оларына чирде читіре итпеен нименер пар тіп, Хан Худай чирзер нандыра ызыбысчатхан.

Андағ улуғ киректерге урун парып, тігі чирдең айланған кізілер постарының чуртастарын санай пасха - чахсы саринзар айландыр салғаннар. Сах пу киречілестер, ол парған соонда, пасха чуртас пар полчатханын киречілепчелер. Ананар, Тигіриб Уставы хоостыра, чирдегі чуртазын тоос салған кізі, - Адазына, Оолгына паза Ап-арығ Хутха кірөстелген полза, Ыс Омалығ Худайға киртінген полза, андада чирде хазых халған туған-чағыннары тоозыл парған кізінің чазыхтарын, хайзыларын сөснен, киліспес киректер ит салғанын паза аның чарабас сағызын позыт пирзін тіп, Ыс Омалығ Худайнаң сурынып, Ағаа алданчалар, паза чахсы-чалахай киректерні: киртіністі, ізеністі паза хынысты хос пирзін тіп, ідөк Ыс Омалығ Худайнаң сурынчалар...

Чирдегі чуртазын тоос салған кізінің худын, Худайға тоғынчатса, сағыста тутчатханы, - уғаа тузалыг пользығыны аның худына пирче. Іди тоозыл парған көп кізілернің

хуттары, чир түбіндегі чабал нименің пазиинаң поэп, амырап парчалар. Ананар Тигіриблерде чирдегі чуртастарын тоос салғаннарның хуттарын амырадып алар үчүн, Оөркі Худайзар алданыстар ызылчалар. Ыреп парған кізінің худына піс алданыснаң артых паза пір дее нимені ит полбасыс. Алданыс оларға сыбыра кирек, өбнінде, хырығынчы күнде, хачан аның худы Хан Худай, пөгип, пир салған орынзар парчатса...

Чирдегі чуртазын тоос салған кізінің худы пір дее нимені піл полбинча: ол чыылыс парған туған-чағыннарын даа көр полбинча, ағылған чахайахтарның чахсы чызын тартын полбинча, халғанчы чолға үдесчеткен чахсы сөстерні дее ол ис полбинча, че аның худын арачылап халар үчүн, алданыстарны Хан Худайзар ысчатханнарын чахсы сизін салып, ол өрінче.

Че, чирдегі чуртазын тоос салған кізілернің туған-чағыннары! Нинче күстерің читкенче оларның хуттарын амырат саларға польс пирінер. Ахчаларынны хомдыны ла сілігилерге тудынманар, че кирексінчеткеннерге, Тигірибге польс турынар, хайда оларның хуттарын амырадып алар үчүн, алданыстар Худайзар ызылчалар.

Ап-арығ адаларның чөптері.

Худай Ічезінін «Всех скорбящих Радость» Иконазынан Хайхастар Чайлағаны

пар, хайзы «Всех скорбящих Радость» тіп адалча. Ол азыранча орыннын сол саринда турча, хайда, өбнінде, ипчилер турчалар. Син ол тигірибнің абызын ол обырастығ ибінзер хығырып аларзың, хачан ол сугны ап-арығлачаң улуг алданысты толдыр салған соонда, син хазых пол парарзың. Хазыхтан парзан, син Минің кизее айаачы чүре-емні ундуба, паза Минің Оолғымны Иисус Христосты паза Минің адымны сабландыр саларзың».

Евфимия, оңарын парып, Ордынкадағы Преображение Худай туразында сыннан даа «Всех скорбящих Радость» икона пар полчатханын туған-чағыннарнынаң піліп алған, анаң аны поэзының ибінзер ағыл пирзіннер тіп, оларнаң сурынған. Аның алнында абыс улуг алданысты толдыр салғанда, Евфимия Худай Ічезінін «Всех скорбящих Радость» иконазы, хайхас чайааны пастыра, хазыхтан парған. Пу худайлыг кирек чарыс айының 24-чі күнінде (иргі чыл санынан) полған.

Илбек пиг-ипчі Наталья Алексеевна, Илбек Петр ханның тунмазы Скорбященской иконаны тың улуғлачаң, ол аның хайхастар чайаан пічиин 1711 чылда ит салған, анаң ханның сөбгезі Москвдаң Санкт-Петербургсар көсчкеткенде, ол обырасты пічиинен хада Санкт-Петербургсар ағылып, ханның Пайзаң туразындағы тигірибде тургыс салған.

Хан-ипчі Елисавета Петровна тың тузында, Худай Ічезінін «Всех скорбящих Радость» иконазына чарыдып, Худай туразын пүдір салғаннар. Икона поэзының хайхастарынаң танығлыг пол парған. Ол иконаның алнында алданарға олаңай ла киртіністіглер чөрбеченнер, че ханның Пайзаң туразындағы пөзік орынныглар даа ол иконаның алнында, пазырынып, хазыхтанып алчаннар.

Ол иконаны хан-хыс Наталия, император-ипчі Екатерина II, граф-ипчі Головкина, граф Шеремтьев паза пасха даа пөзік орынның кизилер пай сіліглеп салғаннар. Паза пу иконанаң даа пасха ағаа адалыс хайхасчайачаң иконалар пар: Киевте - Сретенской тигірибде, Санкт-Петербуртта - сүлейке итчен заводтын хыриндағы тигірибде.

Пу икона пастағызын на 1888 ч. хандых айының 23-чі күнінде, тигі-

тың хазыр сатыраан туста саблан парған. Икона заводтын хыриндағы улуг нимес частомайда турған. Алында заводта садығнан айғасчатхан Матвеев иконаны ол частомайға сыйлаан полған. Нева сугның салғатарынаң чарға саабыл парған иконаны садыгы таап алған. Ол Москвадағы иконанын хобырылғаны полған.

Хачан тигір хазыр сатырапчатханда, оттыг сағын частомайға урун парған, аның ханалары паза иконаларнын көбізі көй парғаннар. Анаң сағын пулуңда ілілік «Всех скорбящих Радость» иконаа урун парған. Сағынға саптырған соонда, тустар өтіре пүлестел парған обырас, хайхастыг ондайнаң, наачылын парып, чирге иптг ле түс парған. Анаң ырах ниместе ахча салчаң ідіс унада саабыл парған. Оох ахчалар анда-мында пытырап парғаннар, че он ікі ахча иконаа чапсын парғаннар. Ол пол парған киректенер тіл-аас тиксі саарға тарап парған, анаң ағырыг кизилер аның алнында пазырынзалар, чазыл парчаннар.

Паза ікі танығлыг хайхас пол парған: 1890 ч. улуг хырлас айының 6-чы күнінде, Николай Грачев саарбах, хайзы хорыгыстыг ағырыгнаң ағырған, хайзын имчилер пір дее имнеп полбастар, хайхастыг ондайнаң, ол «Всех скорбящих Радость» икона пастыра, ор-хазых пол парған.

Ағырыг кизі тігі чирзер дее парарға тимненчеткен, че улуг хырлас айының 3-чі күнінзер парчатхан хараа ол уйгузында үнн іс салған: «Николай!» - анаң поэзының алнында ол Иң Ап-арыг Худайтөреткенні, Хайхасчайачаң ап-арыгы Николайны паза таныс нимес ап-арыгыны көр салған, хайзынын пазында кірөстіг ах пөрік полған, анаң Иң Ап-арыг Худай Ічезі ағаа теен: «Николай, син частомайзар пар, хайда оох ахчалар чайа тастал парғаннар; анда син хазыхтан парарзың, че азынада, тузы читпеенде, пирдеезіне пір дее ние чоохтаба». Хачан усхун парғанда ол поэзы частомайзар апар килерге сурынған. Аның сурнызын толдыр пирерге хайда даа сидік полған полза, аны андар апарғаннар. Мында, «Всех скорбящих Радость» иконанын адынаң частомайда, улуг алданыс толдырыл парған соонда, ол чазыл парған.

Түрчеден Иң Ап-арыг Худай Ічезінін «Всех скорбящих Радость» иконазының адынаң частомайда, алданып, өкпезінен ағырчатхан Белоногова ипчі хазыхтанып алған. Аның чоохтаанынаң, ағаа уйгузында хара рясазын тууп хурнан хурчан салған хырал парған састыг апсағас килген, хайди аны иконаларда пас салчалар, ол Хайхасчайачаң ап-арыгы Николайға төй полған. Частомайда улуг алданысты толдыр саларға ол чаххаан полтыр.

Соонаң, иконаа киртінчеткеннер-

нің күстенгенінен, частомайнын орнында Иң Ап-арыг Худайтөреткеннің «Всех скорбящих Радость» иконазына чарыдып, илбек Худай туразын тургыс салғаннар.

Успенской соборда «Всех скорбящих Радость» икона пар. Аны андар 1775 чылда Перенск саардан ағыл салғаннар. Ол икона 1800 чылға читіре хайхазынаң пір дее салбанмаан полған, че пу чылдағы көрік айының 18-чі күнінде, Курилов теен кизі, хараазын соборлыг тигірибні оғырлап, тонапчатханда, ол иконаның күмүс ибіндізін суурып аларға хынған, - иконаның чалгыс ла сіліг нимезін. Че, хачан ол ибіндіздер холын сунчатханда, кемнің-де холы аны нинче-де хати саап пар килген, аның соонда, угаа тың чочып парып, ол иконаның алнында, санай салых парып, түнере түс парған. Пу оғырластыг киректің соонда, «Всех скорбящих Радость» икона пастыра хайхастар чайалып пасталғаннар.

Тобольктағы Захарьевской тигірибнің Иң Ап-арыг Худайтөреткеннің «Всех скорбящих Радость» иконазы пар. Пу иконаны улуглап, аны саарнын чурттарынча ааллат чөрченнер, паза палыхчылар постарынын палыхтачаң кимелерінде хайхасчайачаң иконаның алнында улуг алданысты толдыр салбаанда, пір палыхчы даа Обь суғзар палыхтирга сыхпачаң.

Пастағы хайхас іди пол парған, пірсінде садыгыч Пиленковты, хайзы ол тигірибзед удаа чөрчен, хайда ол икона турча, өлімнен ол обырас хыйластыр салған. Пірсінде, садыг киреенче чолға сыгыбысханда, аның аттары, нименен-де чочып парып, чолнаң хыйа сыгыбызып, тимер халыхтап сыхханнар. Тың хорыгыстыг кирек пол парарын сизін салып, Пиленков Тигірдегі Хан-ипчінен пользыгыны сурнып, Ағаа алданған, паза, арачылан халза, тигірибдегі Скорбященской иконаа наа пай ризаны кизрт саларға сөзін пирген, аның соонда аның аттары амырап парып, санай тохтаап парғаннар. Пу хайхастыг киректің соонда, ол икона пастыра, нинче-де чазылыстар полғаннар.

Ивановское аалдағы «Всех скорбящих Радость» икона пастыра, имнелбес ағырыгнаң ағырчатхан Петрова ипчі хазыхтанып алған. Ағаа түзінде Иң Ап-арыг Худайтөреткен Позы килген, паза ол иконанаң адалыс иконаны таап алза, хазыхты сыйлап пирерге ағаа молчачаң. Ағырыг ипчі Иановское аалдағы тигірибде ол иконаны таап алған, анаң улуг алданысты толдыр салған соонда, ол чазыл парған. Петрова-ның соонда, пасха даа кизилер «Всех скорбящих Радость» икона пастыра хазыхтарын ондайлап алғаннар.

Амгы тустарда даа, Худай Ічезінін «Всех скорбящих Радость» иконазы пастыра, имнелбес ағырыгларнаң поэзып алчалар.

Иң Ап-арыг Худай Ічезінін хайхасчайачаң «Всех скорбящих Радость» обыразының Орыс Чирінде саблан парарына ікінчилес чох сылтағлар пар полчалар.

Москвада пастағы обыраснаң пасха отысча хайхасчайачаң паза улугластыг пічкітиг иконалар саналчалар: иң не пастағызы - пайзаң-столда паза Нева сугның хазындағы чирлерде, Абхазияда, Сибирьдегі Тобольскта, Киевте, Вологдада, Нижний Новгородта паза пасха даа орыннарда.

Сынсабланыстыг киртіністіг кизінің чүреене аның іди адал парғаны чазыт паза чағын полча, - Иң Ап-арыг Худай Ічезіне ізеніс, Хайзы кизилерні ачығларынаң паза чобағларынаң часхар саларға маңзырапча; киби чохтарны - тонандыр салары, ағырчатханнарны - чазылдыр салары...

Пу икона иң не пастағызын 1688 чылда Москваның Ордынказындағы Преображенско-Скорбященской тигірибде саблан парған. Патриарх Иоакимнің тунмазы Евфимия угаа тың ағырыг полған, аның хабырғаларының аразындағы палығларнаң прай істіндегізі көрінчен полған. Пу чир үстүнде прай нимес ізенізің чідір салған Евфимия Худайға алданып ла поэзын часхар салчаң. Худайға пик киртініп, ол Худай Ічезінзер холларын сунып, Аннан пользыгыны сурынчаң. Мына, амды пір андағ алданыстыг туста, поэзын чахсы пілінминчеткен осхас пол парып, ол үнн іс салған: «Евфимия, ноға син прайзын имнеп салчатхан Имнегчизер худыннан, хысчырып, чүгүрбинчезің?» - «Хайдан мин андағ имнегчизі таап алам?» - ачырған парып, нандырған Евфимия. «Минің Оолғымның Преображение Худай туразында, - көрінминчеткен үн нандырған, - Минің обыразым